

NOORD-BRABANDER.

Zaterdag 19 October.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

KERKELIJKE STAAT.

R O M E.

Z. H. de Paus heeft den 28 September in een plechtig gehoor de Prinses *Augusta* van Saxen in het voor de adellijke vrouwen bijzonder ingerigt lokaal ontvangen. De Prinses werd door den heer *Platner*, agent van Saxen bij het hof van Rome, binnen geleid. Z. H. de Paus heeft zich met zijne bekende gespraakzaamheid langen tijd met deze Duitsche Prinses onderhouden en ontving de hulde der personen, welke de Prinses vergezelden.

— De Belgische Ambassadeur, de Graaf *d'Oultremont de Warfusée* zal binnen kort alhier aankomen. De eerste verdieping van het paleis Chigi is reeds voor hem gehuurd. Hij zal eene groote pracht aan den dag leggen.

— De buitengewone Ambassadeur van Rusland en Minister Plenipotentiaris bij Z. H., de heer *Potemkin*, is na eene afwezigheid van vele maanden alhier terug.

— De Secretaris van staat is naar zijne abdij Tarfa aan den voet der Sabijnsche bergen vertrokken, alwaar hij eenige jaren geleden een seminarie opgerigt heeft, waaraan hij al zijne zorgen besteedt en alwaar hij eenige weken zal verblijven.

— Mgr. *Bruschi*, een zeer geleerd jong prelaat, geattacheerd bij de secretarij van staat, die in de belangrijke onderhandelingen vroeger bleken van zijn talent heeft gegeven, is overleden.

— De Prins *Mussignano*, *Charles Bonaparte*, is naar Pisa vertrokken, ten einde bij het Congres der Italiaansche naturalisten tegenwoordig te zijn. Het gedaan verbod om dit Congres bij te wonen, is alleen op de ambtenaren van den staat toepasselijk.

— Den 29sten September heeft alhier een dusdanig verschrikkelijk onweder plaats gehad, dat de oudste lieden nimmer zulk weder hebben bijgewoond, hetzelve heeft den gheelen dag geduurd.

De bliksem is zesmaal in gebouwen geslagen, zonder echter brand te veroorzaken, doch de stortregen heeft de wegen en wijngaarden in de omstreken verwoest.

— Den 2den dezer heeft Z. H. vergezeld van zijn hof zich naar Ostia begeven, heeft de opdelvingen bezigtigd, welke aldaar gedaan worden en is tegen den avond terug gekeerd.

— Met zekerheid wordt Mgr. *Marini*, auditeur der Rota, tot Pausselijken Nuntius te Parijs genoemd. Indien deze tijding zich bevestigt, zal deze Prelaat nog tot Priester moeten worden gewijd en vervolgens tot Bisschop benoemd.

— De Academie van de Catholijke Godsdienst heeft onlangs eene zitting gehouden waarin de eerwaarde Pater *Giacinto Guatermi* definitieus Generaal der Conventuele minnebroeders, Regent van het Kollegie van den Heiligen *Bonaventura*, eene welsprekende en beredeneerde redevoering heeft gehouden, waarin hij de gedrochtelijke dwalingen en de heiligschennende redeneringen wederlegde, die in het werk van den jood *Salvador* in het afgelopen jaar te Brussel uitgegeven onder den titel van: *Jesus Christ et sa doctrine: Histoire de la naissance de l'Eglise, de son organisation, de ses progrès pendant le premier siècle*, gevonden worden.

Deze bijeenkomst werd met de tegenwoordigheid der Kardinalen *Castracane*, *Bianchi*, *Rivarola* en *Bernetti* vereerd.

FRANKRIJK.

P A R I J S, den 15den October.

Het overlijden van Z. Em. den Kardinaal *d'Isaard* heeft in de bisdommen van Auch en Lijon eene onbeschrijflijke droefheid te weeg gebragt. Zoodra de nootlottige tijding zijner ziekte vernomen was, welke dezen prins der Kerk zoo onverwachts heeft weggerukt, zijn openbare en plechtige gebeden door eene talrijke menigte gedaan; doch dit verlies was reeds bij God besloten.

De eerwaarde leden van het Kapittel van Auch beweenen hem als eenen Vader en de geestelijkheid van dat bisdom legt eene algemeene droefheid aan den dag.

— In eenen brief uit Berlijn onder dagteekening van den 7den October en door het *Hoogduitsch dagblad van Frankfort* bekend gemaakt, wordt gezegd, dat te Berlijn vele personen zijn gearresteerd, die verdacht worden de zoogenaamde vlugt van Mgr. *de Dunin* te hebben begunstigd.

Men geloofde dat Mgr. de Aartsbisschop vermeend heeft tot dezen stap te moeten overgaan. ten einde zich naar de kerkregelen te gedragen die aan eenen Bisschop de verplichting opleggen zich naar zijn bisdom te begeven, zoodra gene materiele kracht hem terug houdt.

TELEGRAFISCHE DEPECHE

Bayonne den 14den October

De Generaal Kommandant der 20ste Militaire divisie aan den Minister van Oorlog.

Espartero, vertrokken den 8sten uit Saragossa, heeft zich den 9den te Fuentes opgehouden. Zijne vijf divisien zij te Muel, geconcentreerd. *Cabrera* verwacht hem te Cantavieja.

— De gesteldheid van Spanje verbetert dagelijks; de maarschalk *Espartero* rukt tegen *Cabrera* op en overal wordt hij door de bevolkingen als een verlosser ontvangen. *Cabrera* maakt toebereidselen tot verdediging in de sterke forten van *Arragon*; men denkt dat deze toebereidselen tot wederstand voor hem alleen een middel zijn om zijne onderwerping duurder te doen betalen, doch dat zijn slechts vooruitstellingen van zeker dagblad, waarop men weinig staat kan maken.

— Uit Algiers wordt van den 3den October gemeld.

De Hertog van *Orleans* heeft daags na zijne aankomst, zaterdag den 28sten September de militie en de troepen op het plein van *Mustapha Pacha* in oogenschouw genomen; hij is bijzonder te vreden geweest over den goeden wil der burgerij en de uitmuntende houding der soldaten. Na de inspectie heeft Z. K. H. eenige manoeuvres met vuur laten verrigten.

NEDERLANDEN.

'S HERTOGENBOSCH, den 18den October.

Het is bekend dat reeds vroeger het korps heeren muzikanten bestaande uit de kern der deftige burgerklasse ter dezer stede zich heeft zamengesteld en door den welEdelges. Heer *H. Habraken*, Majoor der dienstdoende schutterij alhier plechtig is geïnstalleerd geworden. Van dat oogenblik hebben voornoemde heeren zich steeds op bepaalde uitspanningsuren met de beoefening van muzikale stukken bezig gehouden, met dat streelend genoegen, dat de Edel Achtb. Heeren Burgemeester, wethouder en Secretaris dezer stad, laatstleden woensdag avond voor de eerste reize, op eene der stadhuiszalen, voor de beoefening der toonkunst ingerigt, welke sedert weinige jaren in deze stad zoo vele vorderingen heeft gemaakt, de uitvoering der stukken wel hebben gelieven bij te wonen en het nieuw opgerigt korps met hunne tegenwoordigheid vereeren.

De zaal ter ontvangst van voorm. EdelAchbare heeren was sierlijk met draperijen ingerigt en fraai verlicht. De heer *J. Richt*, een onzer ijvervolle toonkundige liefhebbers deed bij deze gelegenheid eene gepaste toespraak en zeide onder meer anderen „*Wat Oefening onze lens zij en verblijve, opdat wij eenmaal die talenten mogen vergaderen zoo als er steeds van onderscheidenen aard uit 's Hertogs grijze stad zijn ontsproten; waarna de kreeten, wierden aangeheven van, Leve de Burgemeester! Leve de regering! Leve de Schutterij!*

Na de uitboezeming dezer vreugdekreeten, beantwoordde de Edel Achtb. Heer Burgemeester deze toespraak in vleijende en bemoeidige woorden, die niet weinig indruk maakten.

Zoo men verneemt zal bij het aanstaande Verjarings feest van Z. K. H. den veldmaarschalk, Prins van Oranje, Kolonel-Generaal der *Schutterijen*, invallende op den 6den December, zich dit korps in groot kostuum doen hooren.

— Sedert eenigen tijd heeft men te Rotterdam weder eene nieuwe soort van diefstal uitgevonden. Men gaat bij nacht en ontijde op plaatsen en weiden en beroofd de paarden van hun sieraad, den staart. Dien ten gevolge ziet men dezer dagen de schoonste paarden niet alleen van dat van voor hen zoo onwaardebaar geschenk der natuur ontdaan, maar menigen eigenaar wordt daardoor eene aanmerkelijke schade toegebragt. Deze praktijk wordt zoo wel in de omstreken dier stad als in het Overmaassche en elders ten uitvoer gebragt. Het is te wenschen dat het der politie door hare aan den dag gelegde waakzaamheid moge gelukken, op het spoor te komen om aan de niet alleen zonderlinge ontvreemding van eens anders goed, maar ook tevens aan die barbaarsche verminking der paarden (want men snijdt hun den staart tot op de levensdeelen af) een einde te maken.

De lanlaarnen branden bij het aansteken overheerlijk, doch het is te bejammeren dat dezelve vóór den bepaalden tijd uitgaan en zoo menschen als dieren reeds zoo niet geheel dan ten minste voor een groot gedeelte in het donker moeten loopen. De politie mag men hopen zal voor een en ander zorgen.

R E G S T Z A K E N.

Den 5den dezer heeft de hooge raad eene algemeene vergadering gehouden, waarin onder anderen overwogen is het door *Martinus Zoeren* aan den Koning ingediende verzoek tot gratie. Hoe groot de misdaad ook zij, weswege dit jong mensch tot de doodstraf veroordeeld is, zoo zouden welligt zijne jonge jaren bij hen, die in staat zijn den Koning, in het gewigtig, door Hoogstdenzelven zoo mildelijk uitgeoefend wordende regt tot gratie, voor te lichten en hunne gevoelens aan Z. M. bloot te leggen, — eenigzins kunnen wegen, ware het niet, dat deze jeugdige misdadiger voortdurend, tot zelfs in het rekest tot gratie, eene hardnekkigheid tot ontkentenis zijner schuld betoond had, die een ieder met medelijden en afgrijzen moet vervullen, vooral nadat twee geregsthoven zijne zaak met de meeste naauwgezetheid en onpartijdigheid hebben onderzocht en behandeld en de slotsom, namenlijk de toepassing van de doodstraf, bij beide hoven dezelfde geweest is.

Intusschen is het niet uit het oog te verliezen, dat de zoo verzwarende omstandigheid, dat hij den moord met voorbedachten rade zou hebben gepleegd, door het provinciale Hof van Gelderland als niet bewezen is beschouwd. (Weekblad van het regt.)

In de zitting van den hoogen raad van Maandag den 7den October is behandeld het beroep in cassatie, ingesteld door *G. F. G. Meerburg* tegen een arrest van het provinciaal Geregts-hof van Noord-Brabant in hooger beroep gewezen.

Uit de processale stukken is gebleken dat de requirant bij vonnis der arrondissementen regtbank te 's Bosch van den 2den April schuldig is verklaard aan het houden en leiden eener godsdienstige vereeniging van meer dan twintig personen op eenen vooraf bepaalden dag, zonder voorkennis van het plaatselijk bestuur, vallende in de bepalingen der artikelen 291, 292 en 294 van het wetboek van strafregt en mitsdien veroordeeld tot eene geldboete van een honderd guldens; en dat dit vonnis, na geïnterjecteerd appel het arrest van het provinciaal geregts-hof van Noord-Brabant van den 29sten Mei jl is bekrachtigd, waar tegen zich de requirant in cassatie heeft voorzien, zonder de gronden tot die cassatie te adstrueren.

De Advokaat Generaal *van Maanen* zeide, dat aangezien de requirant bij vonnis der Arrondissementen regtbank voormeld, slechts tot eene boete van f 100 veroordeeld is, krachtens artikel 56 der wet op de regterlijke organisatie voor geen hooger beroep vatbaar was en het provinciaal geregts-hof mitsdien den requirant niet had moeten ontvankelijk verklaren in zijn geïnterjecteerd appel; dat het hof door ten deze principaal regt te doen, zich aan overschrijding van regtsmagt heeft schuldig gemaakt en welk arrest thans moet worden vernietigd.

Op dien grond concludeerde *Z. E. H. A.* tot vernietiging van het arrest, mitsgaders dat de hooge raad, doende hetgeen het hof had behooren te doen den requirant niet ontvankelijk zou verklaren in het door hem geïnterjecteerd appel; de kosten te dragen door den staat.

De uitspraak is bepaald op den 22sten October aanstaande.

Den 3 dezer heeft het provinciale hof van Holland, kamer der Correctionele appellen zich met de zaak van den heer *H. P. Scholte* bezig gehouden, die bij arrest van den hoogen raad naar het hof verzonden is ter zake van het leiden en besturen van eene vooraf beraamde doch door de hooge regering niet geautoriseerde godsdienstige vereeniging of bijeenkomst van meer dan 20 personen en weswege hij door de arrondissementen regtbank op 15 December jl. was vrijgesproken. Het hof heeft den beklagde veroordeeld tot eene geldboete van f 100 en in de kosten van den processe. De heer *Scholte* heeft ter zijner verdediging zelf het woord gevoerd.

In de zitting van Dingsdag den 8sten dezer heeft de hooge raad zich onledig gehouden met de voorziening in Cassatie ingesteld door *Wilhelmina Franssen* bij arrest van het provinciale geregts-hof van Noord-Brabant in dato 5 Augustus jl. schuldig verklaard aan diefstal, gepleegd in een bewoond gebouw, door middel van valsehe sleutels en mitsdien veroordeeld tot eerloosverklaring en vijf jaren Confinement.

In eene memorie van wege de req. ingediend wordt de Cassatie van dit arrest verzocht op grond dat hetzelfde gebrekkig is in den vorm en een essentieel vereischte mist, dat bij de wet op straffe van nietigheid is voorgeschreven voor zoo verre bij het arrest 1o. niet de tekst der wet is vermeld, die is toegepast (art 398 wetboek van strafregt omtrent de qualificatie van valsehe sleutels); 2o. Het arrest niet met redenen is omkleed, zoo als bij artikel 211 wetboek van strafvordering is voorgeschreven, aangezien de verklaringen der getuigen niet afzonderlijk in het arrest zijn vermeld.

De Advokaat General *Mr. Ligtenveldt* heeft de beide gronden tot Cassatie bestreden op gelijke gronden als bereids vroeger bij dergelijke zaken door *Z. E. H. A.* zijn ten berde gebracht, (dat namentlijk art. 398 van het wetboek van strafregt eigenlijk niet is toegepast en den regter niet is voorgeschreven de verklaring van ieder getuigen afzonderlijk te ontwikkelen.) en geconcludeerd tot de verwerving van de gedane voorziening in Cassatie.

De uitspraak is op den 29sten dezer bepaald.

De graagte waarmede vroeger de pleidooijen in de belangrijke jagt-questie, tusschen de *Wed. Cools* en de erfgenamen Graaf *van Hogendorp* aanhangig, door onze lezers zijn ontvangen, heeft ons genoopt aan het verlangen van ook de conclusien van het *O. M.* medegedeeld te zien, gevolg te geven; weshalve wij dezelve, op de teregtzitting van de arrondissementen regtbank van 9 Oct. jl. door den Edelachtbaren Heer *Mr. J. D. W. Pape*, Substituut-Officier bij dat Collegie genomen, zooveel mogelijk, in hun geheel zullen doen volgen.

Nadat men eenmaal als wet heeft hooren proclameren, ving *Zijn Ed. Achtb.* aan, dat alle regten of verplichtingen hoe ook genaamd, uit het leenstelsel of leenregt afkomstig, en die hunnen oorsprong niet hebben uit een wederzijdsch vrijwillig en wettig verdrag, zijn afgeschaff en vernietigd; (staatsregeling van 1798 art. 25 der alg. begins.) zoo ligt het in de strekking van den menschelijken geest, om al wat slechts naar leenregt of leenstelsel zoude kunnen gelijken of zweemt, aan te randen en zoo mogelijk te vernietigen.

Geen wonder dan ook, dat men na onder eene wet geleefd te hebben, die elken burger het regt gaf, om, met uitsluiting van elk ander, op zijn eigen of door hem gebruikten grond te jagen, art. 27 dier staatsregelen, thans bijna overal het privatief jagtregt van Heerlijkheden en ook dat van de Heerlijkheid Tilburg en Goirle betwist, ja, dat men dit, ik mag het er bijvoegen, met vertrouwen betwist, nadat men reeds het eene privatieve jagtregt vóór het andere na, van onderscheidene Heerlijkheden heeft zien vallen.

Dan *M. M. H. H.*, juist onder eene zoodanige algemeene stemming en zucht, om zoogenaamde Heerlijke regten te vernietigen, kan men niet te scrupuleus mijns inziens in het onderzoek naar die regten zijn, wanneer dezelve betwist worden, op dat wettig verkregen eigendom in den algemeenen maalstroom niet medegesleept en verzwolgen worde, of voor usurpatie worde uitgekreten, wat niet anders dan wettig verkregen regten zijn.

Naar mijn vermogen, heb ik dit mijn onderzoek zoo naauwkeurig mogelijk gedaan in het voor deze regtbank tusschen de *Wed. Cools* en de erven Graaf *van Hogendorp* hangende regts-geding over de al of niet wettige privatieve jagt der Heerlijkheid Tilburg en Goirle.

De eerste vraag, die zich voor mij opdeed, was, 1o. Welke zijn de wettelijke verordeningen, die voor 1798 het Hertogdom Brabant en ook de Heerlijkheid Tilburg en Goirle regerden, wat de materie van jagt aanbelangt?

2o. Welke zijn de wetten, die na dit tijdstip op het stuk der jagt door de bevoegde magt zijn uitgevaardigd en alzoo bij het beoordeelen der onderhavige procedure, in het oog behooren gehouden te worden?

Ook thans zijn deze vragen, de eerste welke ik beantwoorden zal, om na die beantwoording later, het *ab und et altera parte* aangevoerde, te beoordeelen.

Stelt men ten huidigen dage grooten prijs op het regt van jagt, zoo was zulks voorzeker in de vroegste eeuwen niet minder het geval, daar zich aan de uitoefening van dat regt, destijds tevens eene trotsche gedachte paarde, namelijk, van vrijman te zijn, terwijl in latere tijden de eigenaars van gronden noodwendig het grootste belang er bij hadden, om dit regt uit te oefenen, ter behoeding en bewaring der vruchten van hunnen grond.

In het voormalige Hertogdom Brabant schijnt men dan ook vooral geijverd te hebben voor het regt van te mogen jagen en zijnen grond, zoo als men het noemde, te mogen hoeden; en, reeds in de 14de eeuw, in 1353, vindt men in de blijde inkomste van Hertog *Wenceslaus* en *Johanna*, in art. 30, het regt aan elken Brabander toegekend, om overal te mogen jagen, uitgenomen in enige bosschen en waranden, welke later zouden worden aangeduid.

Verschillende blijde inkomsten van latere Hertogen bevestigden dit, den Brabander toegekend regt, zoo als blijkt uit de inkomsten van Hertog *Antonius* in 1406, van *Philips den 1e* in 1427, van *Philip*, den goeden in 1430, *Philip* den schoonen in 1494, van *Karel* den V. in 1514 en van *Carel* en *Philip* in 1549, welke laatste blijde inkomst speciaal bepaalden, dat er in Brabant overal mocht gejaagd worden, behalven in die waranden, welke vrije waranden geweest waren van voor 1367 en, die men ter leen ontvangen had, of in zekere bosschen van den Hertog, bij name opgenoemd.

De blijde inkomste van *Philip den IIe* maakte in 1623 hierin geene verandering maar herhaalde het vroeger verordende op het stuk der jagt, en toen later de stad en meijerij van 's Hertogenbosch met Tilburg en Goirle onder het bestuur der vereenigde Nederlanden kwam, zoo werden de privilegien op het stuk der jagt, den Brabander toegekend, behouden en bleven deze steeds bestaan.

Tot in 1798 vigeerden deze blijde inkomsten en privilegien, wat de jagt aanbelangt voor de stad en meijerij van 's Hertogenbosch en ook voor Tilburg en Goirle, als wanneer mijns erachtens door de proclamatie en executie der art. 25 en 27 der algemeene beginselen dier staatsregeling voor het gansche Bataafsche volk, met de vernietiging der privilegien, het regt om overal te mogen jagen in zeker opzigt alnog werd uitgebreid, doordien alle privatieve Heerlijke jagten, hoe of op welke wijze dezelve ook gecreeerd of verkregen waren, werden vernietigd en den burger bij gevolg *indistincte* het regt werd toegekend, om overal op zijnen grond te jagen.

De staatsregeling van 1801 en 1805 geëxecuteerd door een reglement op de visscherij in het koninkrijk Holland, den 23e Sept. 1808, behield deze stand van zaken even als de later gegevene wetboeken *Lodewijk en Napoléon*, dan naauwlijks was bij den val van het Fransche Keizerrijk, Prins *Willem van Oranje* als soeverein Vorst der vereenigde Nederlanden uitgeroepen, of deze Vorst nam den 26e Maart 1814 een besluit, hetwelk tot opschrift voerde: »provisionele bepalingen wegens de toekomstige uitoefening der voormalige Heerlijke regten» en bepaalde daarin, als eene *arrêté loi*, dat de Heerlijke regten van jagt en visscherij en vogelarij zouden worden behouden.

Het behoud van de voormalige Heerlijke regten van jagt - visscherij en vogelarij stelde de Vorst, als soeverein regerende, derhalve als een beginsel daar, en de Heeren van Heerlijkheden bezaten alzoo weder hunne voormalige privatieve jagten, visscherij en vogelarij op de gronden hunner Heerlijkheid.

Dit beginsel, dat als een verkregen regt bij het proclameren der Grondwet van 29 Maart 1814 voor de belanghebbende vast stond, werd door die Grondwet gerespecteerd; immers erkende art. 81 dier grondwet het bestaan van Heerlijkheden en de verkregen regten der belanghebbenden en eerbiedigde alzoo de voormalige heerlijke regten van jagt en visscherij en vogelarij, door het hiervoren gemelde soevereine besluit behouden.

Intusschen nam de Vorst bij het openen der jagt in 1814, den 21 Sept., een nader besluit, waarbij bevolen werd, dat de eigenaars van Heerlijkheden, waaraan het privatief jagtregt te voren verbonden was, zoo lang daaromtrent niet anders zoude zijn gestatueerd, alleen die gronden hunner heerlijkheid als privatieve jagt zouden beschouwen en gebruiken, welke niet aan partikulieren toebehoorden.

Eindelijk verscheen er den 8sten Febr. 1815 een derde besluit

van den Vorst opzigtens de Heerlijke regten der jagt, waarbij den eigenaren van Heerlijkheden, welke bevorens het regt der jagt binnen zeker district, ook op de gronden van particulieren wettig hebben gehad, en daarvan tot in het jaar 1794 of later in de wettige possessie zijn geweest, dat regt weder wordt toegekend.

Ziel daar M. M. H. H. de bepalingen en besluiten op het stuk der privatieve jagten van vóór en na 1798. Ik zoude thans aan dezelve het betwiste privatieve jagtregt der Heerlijkheid Tilburg en Goirle kunnen toetsen, indien alle deze bepalingen en besluiten door partijen als verbindende beschouwd werden.

De gedaagde, hoezeer ook behoogende, dat voor 1798 de al of niet wettigheid van privatieve jagten niet volgens de blijde inkomsten alleen moet beoordeeld worden, (waarover later) ontzegt echter alle gezag niet aan de blijde inkomste van de Hertogen *Carel* en *Philips* van 1549 en erkent de verbindendheid van de later na 1798 door den Souvereinen Vorst genomen besluiten.

De eischeresse, haren eisch voornamenlijk op die blijde inkomste baserende, kent deze natuurlijk het hoogste gewigt toe, maar oordeelt, dat het Vorstelijk besluit van 8 Februarij 1815 als ongrondwettig niet kan of mag worden toegepast.

Het staat mij derhalve, voor alles, te onderzoeken of het besluit van 8 Februarij 1815 verbindende zij.

De Prins van *Oranje* gaf, zoo als ik bereids zeide, als Souverein Vorst, die daartoe alleszints de magt en bevoegdheid had, bij Hoogstdezelfs besluit van 16 Maart 1814 aan de Heeren van Heerlijkheden alle derzelve voormalige Heerlijke regten van jagt en visscherij en vogelarij terug, zich echter alle mogelijke ruimte voorbehoudende, om later om'trent die regten nadere bepalingen te maken.

De Heeren, die derhalve voormaals Heerlijk jagtregt binnen de grenzen hunner Heerlijkheid gehad hadden, bezaten alzoo in Maart 1814 dat regt weder even als voorheen, want het beginsel, *het behoud van alle voormalige Heerlijke regten van jagt en visscherij en vogelarij*, was een *arrêté loi* en stond als een *verkregeu regt* voor de belanghebbende vast.

De grondwet van 1814 in art. 81 het bestaan van Heerlijkheden en verkregen regten erkennende, vernietigde het door den Vorst vastgestelde beginsel, het *verkregeu regt* der Heeren *niet*, maar verbodde hetzelve veeleer door die erkenning.

Het besluit van 8 Februarij 1815 amplicert of extendeert derhalve dat van Maart 1814 in geenen deele, integendeel, dit besluit, het welk definitieve bepalingen behelst op de provisioneele, welke indistincte alle voormalige Heerlijke regten van jagt en visscherij en vogelarij den eigenaren der Heerlijkheden deden behouden, bemoeijlijkt de Heeren om van hun voormalig heerlijk regt gebruik te maken.

Immers wordt bij dit besluit gevorderd, dat de heeren, aan wien in het algemeen het behoud hunner voormalige heerlijke privatieve jagt en visscherij was toegekend, dat regt moesten verkregen hebben op eene wettige wijze, *en terens*, voor 1794 of later wettig moesten bezeten hebben; beide bepalingen, in het besluit van 26 Maart 1814 niet te vinden.

Wel is waar, werd het besluit van 26 Maart door dat van 21 Sept. 1814 opgevolgd en beval dit tweede besluit den Heeren, om slechts hunne eigene gronden in de heerlijkheid als privatief jagtregt te beschouwen en dat regt niet op de gronden van particulieren uit te oefenen, edoch deze bepaling ware niet definitief en mede slechts voorloopig, daar de woorden, zoolang daaromtrent door ons niet nader of anders zal zijn gestatueerd zulks, duidelijk bewijzen.

De Vorst behield zich dus ook bij dit besluit de faculteit voor, om latere en definitieve bepalingen te maken, welke in het besluit van 8 Febr. 1815 gemaakt, vervat zijn en die de definitieve regeling behelzen omtrent de inwerking bringing en uitoefening van de heerlijke regten als een verkregen regt toegekend.

Als absoluut Vorst had de Souverein het regt om zich het maken van nadere bepalingen op het stuk der jagt in het besluit van 26 Maart 1814 te reserveren; van die reserves is door Hoogstdezelve gebruik gemaakt niet willekeurig, maar *jure*, daar de latere grondwetten die reserves, welke in de wet waren en die de Vorst als een regt zich voorbeheld, hadden moeten vernietigen. Zoo men dus op goede gronden het besluit van Februarij 1815 als niet verbindend wil beschouwd en alzoo niet toegepast hebben, dan moet men aan toonen, dat de door den Vorst, als alleenheerscher genomen voorbehoudingen, denzelve later door de bevoegde magt zijn ontnomen, iets daar men mede in gebreke moet blijven, daar men in de beide grondwetten ziet, dat deze verkregen regten, eigendommen en heerlijkheden erkennen en waarborgen, en de door den Souvereinen Vorst gemaakte voorbehouding niet krachteloos maken. Ziet art. 2 der additioneele artikelen der grondwet van 1815.

Het lijdt gewis geene tegenspraak of bij het besluit van 26 Maart 1814 waren op eene wettige wijze en door de bevoegde magt, den Souvereinen Vorst, den Heeren van Heerlijkheden het behoud hunner voormalige Heerlijke regten toegekend; de Heeren bezaten alzoo wettig die regten, en, noch grondwetten ontnamen hen dezelve, zelfs het besluit van 21sten Sept. 1814 niet, daar dit besluit de Heerlijke regten, wat privatieve jagt betreft, niet vernietigde, maar dezelve in hun geheel liet, en alleenlijk de uitoefening van het regt voor een gedeelte schorste, tot dat daaromtrent nader of anders zoude bepaald zijn,

Art. 1. trouwens der wet van 21 Sept. 1814 blijft het regt van de jagt, bij artikel 3 van het bewuste besluit van 26 Maart, den Heeren als een regt wedergegeven, ook daar nog toekennen en bevat alleen voorschriften op de wijze, hoe dat regt provisioneel zoude worden geexerceerd.

De Heeren moesten zich voor als nog, *zoo lang daaromtrent*

niet anders was bepaald, van de gronden der particulieren in de grenzen hunner Heerlijkheid gelegen, onthouden, en zich tot hunne eigene gronden of gemeentens grond bepalen, maar het besluit zegt niet, dat de Heeren geen privatief jagtregt meer op die gronden voor de toekomst zouden hebben; — integendeel, de voorbehouding in dat besluit genomen, doet kennelijk zien, dat de Hooge Regering op een besluit, hetwelk verkregen regten zoude verkort hebben, geene gedachten had en den Heeren in het vervolg bij eene definitieve regeling de algeheele uitoefening hunner regten zoude toestaan, gelijk werkelijk later bij het betwiste besluit van Februarij 1815 geschiedde.

Volgens mijn gevoelen is daarom het besluit van 8 Februarij 1815 verbindend, en moet volgens deszelfs inhoud de tegenwoordige procedure beoordeeld worden, als zijnde bij resumtie niets anders dan eene eindbepaling van een beginsel, dat *arrêté loi* was; — a's behelzende alleen *bepalingen* op de UITOEFENING VAN EEN REGT, dat de Heeren van Heerlijkheden *onbepaald* als VERKREGEN REGT *was toegekend en hetwelk dezen nimmer ontnomen was*.

Het besluit van 8 Februarij 1815 nu vordert, alvorens den eigenaren van Heerlijkheden privatief jagtregt toe te kennen binnen de grenzen hunner Heerlijkheid, dat deze 1°. het privatief jagtregt wettig verkregen hebben, 2°. dat zij dat regt voor 1794 of later wettig bezeten hebben.

Weshalve het thans mijne taak is, om te onderzoeken of de gedaagde het bewijs dezer twee requisiten geleverd heeft.

Tot beoordeeling van het eerste vereischte, het wettig verkrijg der privatieve jagt van Tilburg en Goirle, is het gewis van belang, het Brabandse regt, waarna de blijde inkomste van *Carel* en *Philips* van 1549 eene voorname plaats in de materie van privatieve jagten bekleedt, nategaan.

De eischeresse houdt zich alleen aan die blijde inkomste, en wil volgens dit stuk alleen de wettige eigendom der thans betwiste jagt beoordeeld hebben, *dan*, hoezeer ook ik mij voorgesteld heb om het door den gedaagden geleverd bewijs van zijnen wettigen eigendom der jagt daaraan te toetsen, zoo vermeen ik evenwel dat het wettig verkrijg der heerlijke privatieve jagt van Tilburg en Goirle door die blijde inkomsten alleen niet behoeft gestaafd te worden, dewijl ik onder de producten des gedaagden er één gevonden heb, hetwelk alle opmerkzaamheid verdient en bij mij niet zonder gewigt is.

Edoch, om mij niet in bijzonderheden alnog der onderhavige procedure te verdiepen en mij bij het algemeen regt te bepalen, dat in Braband in materie van jagt vigeerde, zoo moet ik bovendien aanmerken, dat het mij gebleken is, dat voormaals in Braband, het wettig bestaan en verkrijg van privatieve jagten niet van de bewuste blijde inkomste alléén afhing,

Immers, blijkt het uit menig placaat, dat het in het Hertogdom Braband, privatieve jagtregt door immemorale possessie, door goed bezit kon geprescribeerd, of verkregen worden.

Duidelijk zien wij zulks uit eenen brief van de drie staten van Braband aan den Souverein des lands, van den 20sten Junij 1623.

Eveneens leert dit een placaat op de jagt den 28ste Junij 1575 in het Graafschap Artois uitgevaardigd, waarin overal gesproken wordt van *droict de Chasse par privilège ou ancienne possession*.

Goed bezit, vreedelijke possessie, gaf derhalve voor'teen in Braband privatief jagtregt.

De gedaagde levert ons hiervan mede het evidentste bewijs door de productie van een deszelfs stukken, zijnde no. 18.

Dit stuk is een origineel mandement van maintenue van het regt van Vogelarij, eene *species* van jagt, en werd den Heer van Tilburg en Goirle verleend, op deszelfs klagte van storing in zijn regt van Vogelarij, door de hoogste regtsmagt in Braband, namelijk den raad van Braband, dien men voorzeker de kennis van 's lands wetten niet zal betwisten. Bij dat stuk wordt de heer van Tilburg en Goirle in zijn regt van Vogelarij gemaintineerd, dat regt, hetwelk een tak van het jagtregt was, wordt den heer toegekend, omdat de heer van Tilburg en Goirle in *vredelijke possessie van voortangen tijd was*; een bewijs dus al weder dat zelfs het regt van Vogelarij, eene edeler jagt dan de gewone op loopend wild, (zie *Merula* in zijn vlucht bedrijf) zelfs door goed bezit kon verkregen worden; gelijk ook het voormalig Hoog Gerechtshof dit alzoo heeft begrepen, door in de procedure over de al of niet wettigheid der privatieve jagt van de heerlijkheid Bostel, eene enquête te bevelen tot bewijs van het 30 jarig bezit voor 1794. Het jagtregt was trouwens een regt dat geallieerd en dus door verjaring kon verkregen worden, ingevolge den ouden regtsregel, *alienabae ergo praescriptibile*.

Voldoende bewezen is het alzoo 1o, dat het besluit van 8 februarij 1815 verbindend is, en 2o. aangetoond, volgens welke wet of regt het in dat besluit gevorderd wettige verkrijg en bezit der heerlijke privatieve jagt van voor 1798 der heerlijkheid Tilburg en Goirle moet worden beoordeeld, weshalve ik thans, later de bijzondere stukken door den gedaagden overgelegd willende beoordeelen, onderzoeken zal of de wettige eigendom en het wettig bezit voor 1794 bewezen zij.

Alvorens hier echter toe over te gaan, merk ik op, dat het gevoelen des gedaagden in de pleitmemorie van Mr. Lotsij ontwikkeld, als of de eischeresse ten petitoire agerende, het bewijs zoude moeten leveren, dat op hare landerijen het privatieve jagtregt der heerlijkheid Tilburg en Goirle niet drukt, mij onjuist voorkomt, omdat de vrijdom van den grond in regten niet behoeft bewezen worden.

Het beginsel trouwens, *libertas praediorum praesumitur*, is in de wet van 6 october 1791 (in deze landen executeir verklaard) bevestigd, alwaar met zoo vele woorden geschreven staat le territoire de la France est libre, dans tous son étendue terwijl boven-

dien de eischeresse de actio negatoria instelt, welke volgens de l. 5 ff *si ususfructus petatur*, niet behoeft te bewijzen.

De gedaagde moet hier bewijzen leveren van zijnen wettigen eigendom van het regt van privative jagt der Heerlijkheid Tilburg en Goirle, en om te beoordeelen of hij dit voldoende geleverd heeft, is het in de geschiedenis der Heerlijkheid Tilburg en Goirle te onderzoeken.

(Het vervolg hierna).

ADVERTENTIENTIEN.

*** Bij **J. J. ARKESTEYN EN ZOON**, Boekhandelaar in de Kerkstraat te 's Bosch, is van de Pers gekomen en alom verzonden:

Het **MOEDER GODSBEELD**, een Nieuwjaarsgeschenk aan zijne Gemeente van **SIMEON THEODORUS MESSING**, Pastoor te *Bemmel*. Met een Woord over Beeldendienst. Kerkelijk goedgekeurd. Prijs f 00,30.

LEERREDEN op de Zondagen door **ADRIANUS GRETSCH**, Overste van het Benedictijnen-Klooster te *Weenen*, en Doctor der H. Godgeleerdheid. Naar het Hoogduitsch door een' R. C. Priester. Eerste deel. Kerkelijk goedgekeurd. Prijs . . . . . f 1,50.

Hetzelfde Tweede deel . . . . . f 1,50.

Beloog dat **NAPOLEON** nooit bestaan heeft; en **Dr. STRAUSS** en zijn Boek, getiteld: *Leven van JESUS*, eene mythe der XIXde Eeuw zijn. Naar het Hoogduitsch door **JOSUÉ WITZ**. Prijs . . . . . f 0,30.

Volledig **GELEDENBOEK** voor Catholijke Gehuwden, welken het welzijn hunner kinderen en onderhoorigen ter harte gaat; door **L. F. MARX**, Doctor in de Wijsbegeerte en Godgeleerdheid, geestelijken raad van den Aartsbisschop van *Regensburg*. Uit het Hoogduitsch vertaald door **J. J. BURGMEIJER**, R. C. Priester. Kerkelijk goedgekeurd. Prijs . . . . . f 1,40.

Hetzelve is in allerlei banden te bekomen.

LEERREDEN op alle Zon- en Feestdagen des Jaars, naar het Hoogduitsch van **ANTON PAESSMAYER**, R. C. Pastoor te *Weenen*, door **H. J. SONJEE**, R. C. Pastoor te *Tuiljenhorn*, Gemeente *Haringcarspel*. Eerste Deel, van den eersten Zondag in het Jaar, tot den derden Zondag na Pinkster. Kerkelijk goedgekeurd. . Prijs f 2,50.

Gemeenzame **PREKEN** op alle Zon- en Feestdagen van het jaar, door **M. BONNARDEL**, naar de elfde Fransche uitgave. Vertaald door een' R. C. Priester. Eerste deel. Van den eersten Zondag van den Advent tot den Zondag Septuagesima. Kerkelijk goedgekeurd. Prijs f 2,50.

Hetzelfde Tweede deel. Van den Zondag Septuagesima tot den derden Zondag na Paschen. Prijs . . . . . f 2,50.

Romeinsche Geschiedenis, sedert de Stichting van *Rome*, tot aan het einde van het Westersche Keizerrijk. Ten dienste der Scholen. Naar het Fransch van **A. M. D. G.***** merklijk vermeerderd door een R. C. Priester. Kerkelijk goedgekeurd. Prijs . . . . . f 0,55.

De Lotgevallen van **PAULUS CHOPPART**, bijeenverzameld en aan zijne jonge vrienden verhaald door **L. DESNOYERS**. Naar de vierde herziene en verbeterde Uitgave, uit het Fransch. Met Platen Prijs . . . . . f 1,00.

Hetzelfde met gekleurde Platen . . . . . f 1,20.

Bij het Graf van mijner Verlosser. Door den Eerwaarden Vader **MARIA JOSEPH DE GERAMB**, Abl en Procurator van *La Trappe*. Naar het Fransch door **J. J. BURGMEIJER**, R. C. Priester. Tweede druk. Kerkelijk goedgekeurd Prijs . . . . . f 0,10.

En wordt binnen kort verzonden:

F. X. DE FELLER, Geschiedkundig Woordenboek XVIIIde Deel.

*** Bij **J. G. ENGELKAMP** Boekbinder en Boekverkooper te *Boxmeer* zijn onder meer andere Holl. Fransche, en Latijnsche boeken te bekomen alle soorten van R. C. **GELEDENBOEKEN**, als Holl. Fransche, Latijnsche, en Engelsche, ook is bij hem voorhanden **WAGENAAR, VADERLANDSCHE HISTORIE** van de vroegste tijden af met Platen en Kaarten, vervolg, en Bijvoegsels, die bij het werk behooren te zamen 79 deelen. **FLEURY KORT BEGRIP DER KERKELIJKE HISTORIE** in 16 Deelen, iemand hier op deze twee Werken Reflecterende, gelieve zich met franco brieven bij mij te adresseren, als mede is bij mij Verkrijgbaar **NIEUWE CANONS** voor den Autaar in Kleuren met **GOUD** en **ZILVER** en ook in het **ZWART** met en zonder Lijsten, Index librorum prohibitorum *Mechelen* 1838.

Verders Recommendeert hij zijn Welingerigte Boekbinderij en het maken van alle soort van **DOOZEN**, **STAALKAARTEN** en al hetgeen wat tot zijn vak betrekking heeft, belooft eene prompte en civiele bediening.

*** Men vraagt, een **APOTHEEKERS** leerling, van de R. C. Godsdienst.

Brieven Franco onder letter **W.** aan den Drukker dezer.

*** De Ondergeteekende heeft de Eer het geacht publiek bekend te maken, dat zijn **APOTHEEK** en **DROGISTWINKEL** op de Markt geopend is, verzoekt een ieders gunst, verzekerende eene prompte en civiele bediening.

L. J. H. van den BOGAERT.

BEKENDMAKING AAN HET GEEERDE PUBLIEK.

Dat de **VOLKSCHUIT** van **THEODORUS VAN ROOSMALEN** weder aanvang zal nemen op Zaterdag den 12den October 'smorgens om zes uren, des Dingsdags, Dondersdags en Zaturdags van 's Bosch op *Maastricht* en dezelfde Cagen van *Maastricht* op 's Bosch.

Beveelt zich in ieders gunst en recomandatie.

Graneumarkt.

Te Amsterdam van Woensdag den 16den October.

Tarwe prijshoudend, 126 p. b. Pools. f 340; 126 p; roodb. dito f 332; 127 p. n. Zeeuws. f 253; 125 p. witte Holst. f 333; 128 p. o. b. Pools. f 373.
Rogge in een doen; 119, 120 p. Pruis f 168, 170, 172; 121 p. Hoslt. f 168, 125 p. n. Geld j. f 197, 198, 120 p. o. Munsters. f 200.
Garst prijshoudend: 98 p. Old. Zr. f 155; 105 p. Mem. f 150 in entrepot.
Haver stil; 78 p. n. Zwarte f 102; 84 p. o. Dikke f 117.
Boekweit prijshoudend, 117 p. n. Geldersche f 204.
Koolzaad $\frac{1}{2}$ p. vl. hooger; Polder 46 $\frac{1}{2}$ p. vl. oostvr. 46 $\frac{1}{2}$ p. vl; Holst. 48 p. vl. Oud Wismar 47 p. vl. Zeeuwsch 50 p. vl. op 9 vat in April 55 p. vl. in Oct. 54 $\frac{1}{2}$ p. vl. Lijnjaad in een doen; 102, 105 p. Riga f 245; 100 p. Memel f 225.
Raap-Olie was weder iets aangenamer; per 6 $\frac{1}{2}$ w. f 33; Vlieg. f 31 $\frac{1}{2}$ a 32 $\frac{1}{2}$; Nov. f 31 $\frac{1}{2}$ a $\frac{3}{4}$; Dec. f 31 $\frac{1}{2}$ a 32; Mei f 32 $\frac{1}{2}$.
Lijn-olie per 6 $\frac{1}{2}$ w. f 29; Vlieg f 21. Hennep-Olie per 6 $\frac{1}{2}$ w. f 34 $\frac{1}{2}$, Vliegend f 33 $\frac{1}{2}$.

MARKT-BERIGT.

De prijzen der Granen, zijn den 17den October 1839, te 's BOSCH, geweest.
Rogge. (per Ned. Mud). . . . . f 7-20-a 6-00
Boekweit. 6-16-a 5-00
Haver. 2-83-a 2-20
Garst. 5-33-a 0-00
Het Nederlandsch pond Boter. 0-84-a 0-76
De 3 ————— Roggenbrood 31 $\frac{1}{2}$ Cent.

BUITENLANDSCHE BEURSPRIJZEN.

De Belgische fondsen waren den 17den October te Antwerpen de 5 pCt. 101 $\frac{1}{2}$; de 4 pCt. 92 $\frac{1}{2}$. de 3 pCt. 71 $\frac{1}{2}$. De Ardoins 26 $\frac{1}{2}$.

BINNENLANDSCHE BEURSPRIJZEN.

BEURS VAN AMSTERDAM.

Heden Woensdag den 16den October 4 $\frac{1}{2}$ Ure.

Werk. Sch. 2 $\frac{1}{2}$ pCt. 52 $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, 1 $\frac{7}{8}$ Dito. 5 pCt. 100 $\frac{1}{2}$ Kansbiljetten f 24 $\frac{1}{2}$, 25. 24 $\frac{3}{4}$. Am. Synd. 4 $\frac{1}{2}$ pCt. 94, 93. Handelm. 172 $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$. $\frac{1}{2}$. Oost-Indie 5 pCt. 97, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$. Ardoins 85 p. st. 27 $\frac{1}{2}$, 27. Columb, 21

SCHIEDAM den 16den October.

Jenever het Nederl. Vat, zonder Fust, f 23,25 } zonder de belasting.
Amst. Proef. het Ned. » » » - 26,00 }

Latere Berigten.

BRUSSEL, den 16den October.

De heer *Falck* minister plenipotentiaris en buitengewoon gezant van *Z. M.* den Koning der Nederlanden bij ons hof, is aan het *hotel de Belle rue*, vergezeld van zijne familie afgestapt en heeft heden morgen eene Conferentie met den heere *de Theux*, minister van buiten en binnenlandsche zaken gehad. Ten één uur heeft *Z. Exc.* zich naar de plegtige audientie bij den Koning begeven, aan wien hij zijne geloofs-brieven heeft overhandigd.

Van dit oogenblik zijn de vriendschaps betrekkingen tusschen de Nederlanden en Belgie regelmatig gevestigd.

— In de *Commerce Belge* leest men het volgende:

De *Eclaircissement* heeft zich vroeger eenen brief laten schrijven, tegensprekende al hetgeen wij ten aanzien van het huwelijk van den Koning der Nederlanden gezegd hebben; thans maakt dit dagblad het volgende desaan gaande bekend.

Eene partikuliere correspondentie uit Holland deelt ons de volgende bijzonderheden nopens het huwelijk van Koning *Willem* mede. De Staatsraad over den aard dezer echtverbintenis geraadpleegd zijnde, heeft besloten, dat het Hollandsche regt geen morganaatiek huwelijk toelatende, *Mevrouw d'Oultremont* niet anders dan Koningin van Holland kan worden.

Men geloof dat dit besluit van den raad vooral is gedictieerd om den bejaarden Koning van de gevolgen des huwelijks af te schrikken. Indien eene dergelijke reden invloed op die strekking gehad heeft, is het oogmerk, hetwelk men zich voorstelde, mislukt.

Koning *Willem* heeft volhard en mevrouw *d'Oultremont* zal naar alle waarschijnlijkheid den troon der Nederlanden beklimmen. De grondwet van dat land maakt den Koning niet afhankelijk voor de keuze eener gemalinne aan de goedkeuring der staten Generaal. Deze Staten hebben alleen het regt om de koninklijke echtvereeniging al of niet te bekrachtigen en te besluiten dat de telgen die daaruit zullen geboren worden, al dan niet tot het koningschap van hunnen vader zullen worden geroepen. Men is van gevoelen dat in de tegenwoordige omstandigheden de Staten Generaal hunne tijd zouden verliezen met over het vraagstuk der erfelijkheid te beradslagen.